

ŠTA JE ETIKA ?

Etika je nauka o moralu!

Kada izgovorimo ovu definiciju, još uvek nismo tačno objasnili šta je to etika dok ne objasnimo reč 'moral'. Tu reč koristimo često, svakodnevno je srećemo u medijima, ali kada treba da joj damo definiciju uviđamo da to nije tako lako.

Lako možemo da odredimo šta su moralno loša a šta moralno dobra dela. Recimo, pljačkanje prodavnice je nešto oko čega bismo se svi složili da je moralno loše, dok s druge strane, davanje novca prosjaku je moralno dobar čin.

Na osnovu čega to znamo?

Na osnovu nekog skupa nepisanih pravila, nekog kodeksa, zapovesti... na osnovu nekog *kriterijuma*! Dakle, moral bismo mogli da definišemo ovako:

Moral je kriterijum koji primenjujemo na postupke!

Sama reč etika potiče od grčke reči 'Ethikos' što znači 'običaj'. Pod tim terminom mislili su na običaje i pravila ponašanja.

Pravila i kodeksi postoje još od nastanka prvih civilizacija u istoriji čovečanstva. Tako da bismo mogli reći da je moral i ***socijalna činjenica***.

Moral je po nekim filozofima ono što nas istinski izdvaja od drugih životinjskih vrsta na planeti.

Moralni sudovi se primenjuju samo na postupke a ne na događaje!

Šta to znači?

Recimo da cunami usmrti 100 ljudi. Da li možemo da kažemo da je to moralno loše? Ne. To je svakako velika tragedija ali ne možemo o tom događaju dati moralni sud!

*Moralno možemo da vrednujemo samo postupke, a postupak zahteva postojanje **NAMERE**.*

Moral se ne primenjuje na događaje. Namera zahteva postojanje neke svesti, neke zamisli.

Da bi neko bio moralno kriv, on mora da odluči da uradi nešto tj. da ima nameru da to učini. Ako neko greškom sa svog računa prebaci veliku količinu novca na račun humanitarne organizacije, teško daćemo ga nazvati istinskim dobročiniteljem tj. moralno dobrom osobom, zato što nije imao nameru da to uradi već se to slučajno desilo.

Tek postojanje namere povlači za sobom odgovornost tj. krivicu ili pohvalu!

Još jedna bitna stvar koju moramo da uočimo je **razlika između morala i zakona**.

Moral i zakon nisu isto iako se moralna načela jednim delom poklapaju sa zakonima.

Ovo ćemo najbolje objasniti na primerima:

Recimo da imamo 2 prijatelja, jedan ima puno novca i materijalno je obezbeđen. Drugi je u finansijskoj krizi i traži 1000din na zajam od svog druga. Ako mu drug pozajmi novac, okarakterisaćemo ga (moralno) dobrim čovekom. Ako mu ne pozajmi novac, reći ćemo da nije (moralno) dobar. Ali da li će taj čovek zbog toga što nije pozajmio svom prijatelju pare, otići u zatvor ili platiti kaznu? Neće. Iako smo skloni tome da ga osudimo moralno, ne možemo mu suditi pravno.

Možemo da damo i obrnut primer, teoretski primer.

Recimo da vlada neke države promeni zakon i dozvoli ubistvo. Uzmimo opet 2 prijatelja iz prethodnog primera. Bogati prijatelj odluči da ne pozajmi pare svom siromašnom drugu a ovaj ga za uzvrat ubije! I naravno ne odgovara pred sudom jer je ubistvo dozvoljeno. Međutim, to što je zakonski dozvoljeno, ne menja moralnost samog tog čina tj. ne čini ubistvo moralno ispravnim postupkom.

Na ovim primerima se jasno vidi razlika između morala i zakona.

ZAČECI MORALNE SVESTI

Odakle nam moral? Ko je 'smislio' moral? Da li moral zasnivamo na religiji?

Čini se da je do pojave morala došlo nastankom prvih zajednica ljudi. Od tih najranijih dana postojala su pravila koja je tada verovatno donosio 'plemenski vođa' a **koja su imala za cilj da dovedu do što boljeg funkcionisanja zajednice**. Ta pravila nije on izmislio tek tako već su se vremenom ustalila kao **dobri oblici ponašanja** tj. oni oblici ponašanja koji odgovaraju **dobru zajednice**. Već tu nastaju moralnost i etika.

* **Čest je slučaj da se postojanje morala zasniva na religiji**, međutim problem sa tim je u tome što danas imamo ljude koji su ateisti (ne veruju u postojanje Boga) ali su savršeno moralne osobe. Kako objasniti onda poreklo njihove moralnosti? Iako su često moralni kodeksi donošeni kroz mitsko-religijske priče, kao na primer kada Mojsije donosi 10 Božjih zapovesti, nije baš najbolje rešenje tražiti izvore morala u religiji.

Koji god da je izvor morala, s obzirom na to da je moral stalno prisutan možemo reći da je **moral socijalna činjenica!**

Osnovna karakteristika morala je univerzalnost!

Šta to znači? Da bi **moral** imao pravu vrednost, **da bi mogao da postoji uopšte on mora da važi uvek i svuda podjednako.** Dakle, u svim epohama i prema svim ljudima moraju da se poštuju ista pravila.

Moral nije običan kriterijum ukusa kao što je to na primer određenje da li je muzika veća umetnost od slikarstva, ili da li je jedna žena lepša od druge ili da li je ukusnije svinjsko ili juneće meso...

Moral se bavi mnogo uzvišenijim i suštinskim bitnijim stvarima od bilo kog drugog kriterijuma ukusa.

Međutim, **realnost je drugačija!** U drevnim vremenima, recimo kod Maja, Inka i Asteka, žrtvovanje mladih devica je bila sasvim uobičajena stvar. Danas bi taj čin smatrali monstruoznim. To je samo jedan od mnogobrojnih primera o tome koliko se moral razlikovao nekada pa i koliko se moral razlikuje danas od mesta do mesta. Dakle, **rekli bismo da ne postoji moral nego morali.**

Zašto je to tako ?

Etika pokušava da nam kaže kako da živimo da bismo bili *dobri* ljudi.

Dobro je termin oko koga se svi slažemo da je to ono čemu treba da težimo i kako treba da se ponašamo. Međutim, izgleda da problem nastaje u **različitoj interpretaciji** ovog termina **dobro.**

Mogli bismo da kažemo da su se u odnosu na to kako shvataju ovaj termin, razvile 3 velike etičke škole: **Etika Vrlina, Etika Dužnosti (Deontološka etika) i Etika Koristi (Utilitaristička etika).**

Etika Vrlina je 'najstarija'. Bila je najviše zastupljena u antičkoj Grčkoj. Etika vrlina nam kaže **da je dobar život samo život u skladu sa vrlinama!** Jedino ako poštujemo vrline i živimo ih, jedino tako ćemo biti dobri ljudi i dostići onaj **najviši cilje kojem svi težimo a to je sreća!** Iako su skoro svi filozofi ovog perioda poštovali ovu etiku mogli bismo da imenujemo **Sokrata kao njenog glavnog predstavnika.**

Deontološka etika tj. etika dužnosti termin **dobro** prevodi u termin **ispravno!** Odnosno kaže kako ćemo **biti dobri ljudi ako u svakoj situaciji postupamo ispravno i poštujemo uzvišeni moralni zakon.** Glavni predstavnik ove Etike je čuveni nemački filozof **Immanuel Kant.**

Utilitaristička etika tj. etika korisnosti termin dobro shvata kao korisno! Po utilitaristima dobro je samo ono što donosi korist tj. zadovoljstvo. Tvorac ove etike je engleski filozof **Džeremi Bentam.**

Deontološka VS. Utilitaristička etika

Ova 2 'zavađena' etička pravca su na neki način aktuelna i danas, dok je etika vrlina ostala u prošlosti.

Iako su zvanično nastali dosta kasnije, korene i jednog i drugog možemo naći još kod Platona u njegovoj knjizi 'Država'.

Deontološka etika:

Kao što je ranije pomenuto, glavni predstavnik ove etike je Imanuel **Kant**. Kantova ideja je bila da zasnuje moralnost bez pozivanja na religiju i da objasni zašto moral mora univerzalno da važi.

Za njega je moralni zakon jedina stvar koja se nalazi iznad našeg razuma! Čovek je taj koji je izmislio moral ali je isto tako taj moral stavio iznad sebe! Njegova čuvena rečenica:

"Dve stvari me ispunjavaju sve većim strahopoštovanjem i divljenjem što ih više promišljam - zvezdano nebo nada mnogim i moralni zakon u meni." ima za cilj da nam kaže kako **moralne zakone moramo da poštujemo bezuslovno** isto kao i fizičke zakone kojima ne možemo da se odupremo. Dakle imamo **DUŽNOST** da ih poštujemo.

Kant nam daje pravila po kojima ćemo uvek znati šta je ispravan postupak tj. dobar postupak! Prvo pravilo glasi: *Postupaj tako da pravilo koga se držiš može postati opšti, univerzalni zakon.*

Ovo dosta liči na čuveno '**zlatno pravilo**' koje možemo pronaći u Bibliji ali i u mnogim religijama i filozofijama pre Hrišćanstva, a glasi: **Postupaj prema drugima onako kako bi voleo da drugi postupaju prema tebi.** Druga varijanta: **Nemoj činiti drugima ono što ne želiš da tebi čine.**

Kantov zakon je dakle dosta prihvatljiv na prvi pogled. Još jedan njegov zakon takođe kaže: **Čoveka uvek koristi kao cilj, nikada kao sredstvo.** Ovaj zakon ima za cilj da nam kaže kako **druge ljude nikada ne treba da iskorišćavamo na bilo koji način, ne smemo da ih lažemo, krademo, varamo...**

Kant nam isto tako objašnjava razliku između prave moralnosti i lažne.

To se najbolje može videti na **primeru**: Recimo da trgovaca na pijaci svim ljudima prodaje svoju robu po istoj ceni. Rekli bismo da je on moralan. Međutim, ako taj trgovac može nekome da naplati više, ali to ne radi zbog toga što se plaši da će se to proćuti pa će ga pratiti loš glas, onda **on nije zaista ispravno postupio**. Ispravno postupanje mora biti odvojeno od bilo kakve vrste koristi. Ako s druge strane, prodavac svima prodaje isto jer poštuje sve ljude jednako i poštuje moralne zakone, to je onda zaista ispravan postupak.

Problem deontološke etike je taj što je vrlo stroga! Po ovoj etici mi imamo dužnost da **UVEK i u SVAKOJ situaciji postupamo ispravno.**

Međutim, možemo da zamislimo sledeći primer: Serijski ubica ulazi u kuću kod nas i pita nas gde nam spava ostatak porodice? Mi mu na to moramo dati tačan odgovor jer ne smemo da ga slažemo!

Čini se da je teško da bi bilo ko u ovoj situaciji stao na stranu deontološke etike i ne bi slagao.

Utilitaristička etika:

Osnivač Utilitarizma, Džeremi **Bentam**, je svoju etičku teoriju zasnovao na svom verovanju da su **ljudi pre svega racionalni i sebični.**

Verovao je da se **samom ljudskom prirodom određeno šta je to što je dobro.** U našoj prirodi je da izbegavamo bol i patnju i da težimo sreći i zadovoljstvu pa je zbog toga moralno upravo ono što nam donosi sreću i zadovoljstvo.

Kriterijum dobra kod utilitarista glasi: ***Najveća moguća sreća najvećeg mogućeg broja ljudi.***

Dakle, moralno dobar postupak je onaj koji će dovesti do toga da što veći broj ljudi bude srećan zbog njega.

Na taj način čovek treba da vodi računa prvenstveno o svojoj sreći ali i o sreći drugih. Bentam je verovao da postoji neko interesno poklapanje između pojedinca i društva i da zbog toga ovakva etika može da funkcioniše.

Problem utilitarističke etike je što je u nekim slučajevima dosta neprihvatljiva, čak monstruoza.

Primer će najbolje pokazati:

Zamislimo situaciju u jednom gradu na divljem zapadu, gde čitavo stanovništvo moli šerifa da obesi mladog crnačkog dečaka jer je dečak počinio krađu. Stanovništvo je naravno rasistički nastrojeno te je zbog toga lažno optužilo baš njega. Šerif nema dokaze da je crnački dečak zapravo kriv. Šta će šerif učiniti? Pa ako je utilitarista, postupkom vešanja će usrećiti čitav grad, a znamo da je moralno dobar postupak onaj koji dovodi do najveće moguće sreće što većeg broja ljudi. Međutim, ako bi se bilo ko od nas našao u toj situaciji teško da bismo prihvatili utilitarizam i učinili monstruožno delo.

Ovako gledamo verovatno da bi većina ljudi bila na strani deontološke etika, ali stvari nisu baš tako jednostavne...

jer možemo konstruisati i jedan **drugi primer:**

Zamislimo da neka teroristička organizacija otme avion, ubaci u njega razorne, radioaktivne bombe, i krene svoj let ka Beogradu sa namerom da se sruši na njega sa bombama... Obaveštajna služba naše države međutim na vreme dođe do informacija o tome šta se dešava i ima priliku da modernom, dalekodometnom

raketom obori teroristički avion na sigurnoj udaljenosti, recimo negde iznad mora. Naravno, problem u celoj priči je to što se u otetom avionu pored terorista i bombe nalazi i 300 nevinih putnika... Šta ćemo uraditi? Da li ćemo oboriti avion? Ako ga ne oborimo poginuće i ti putnici i veliki broj ljudi u Beogradu. Dakle, racionalno bi bilo oboriti ga-**a to je utilitaristički stav!** Gledamo šta je bolje za veći broj ljudi!

Deontološka etika nam nikako ne dozvoljava da ubijemo 300 nevinih ljudi u avionu.

Ipak, čini se da bi u ovom slučaju svi stali na stranu utilitarista...

ETIKA VRLINA

Kao što je već pomenuto, etika vrlina je bila dominantna etika u antičkoj Grčkoj.

U etici vrlina vrednuje se više ljudski karakter nego sam postupak. Vrednuju se moralne osobine! Cilj je postizanje unutrašnjeg dobrog i sreće!

Ideja je da se odbaci želja za bilo kakvim materijalnim stvarima, za novcem, slavom, moći i uspehom i da se živi skromno i povučeno tj. da se živi život pun vrlina. **Čovek treba da bude mudar, pravičan, hrabar, darežljiv...**

Glavni predstavnici etike vrlina su tri najpoznatija grčka filozofa: Sokrat, Platon i Aristotel. Sokrat je bio učitelj Platonu a Platon Aristotelu.

Sokrat:

Sokrat je istinski živeo svoju filozofiju. Odbacivao je materijalne stvari i pokušavao da savetuje ljude u Atini i da im pomogne da 'porode svoju dušu'.

Verovao je da su ljudi po svojoj prirodi dobri ali da ih neznanje čini lošim! Kada ljudi greše, tj čine loša dela, oni to rade iz neznanja!

Za Sokrata vrlina je znanje!

Zato je on pokušavao da podigne nivo znanja ljudima i tako bi ih učinio dobrim.

Ideju o tome da ljude greše iz neznanja imamo zapravo i kasnije u Hrišćanstvu. Hristove zadnje reči na krstu su bile: 'Oprosti im oče jer **ne znaju** šta čine'.

Platon:

Platon je u svom čuvenom delu 'Država' izložio između ostalog i svoje etičko stanovište. **On postavlja pitanje šta znači biti pravičan i što je još bitnije zašto bismo mi trebali da budemo pravični tj. moralni?**

U prvom poglavlju Države, Sokrat (koji je glavni lik) započinje **raspravu o određenju pravednosti.**

Grčka reč za pravednost je **Dikaios**-precizniji prevod bi mogao biti moralno ispravno.

Prvo određenje daje **Trasimah** (jedan od sagovornika Sokratovih) i kaže kako je **pravednost da svako dobije šta mu pripada**.

Zašto je ovo loše i preširoko određenje?

Ako nas napadne šizofreničar sa oštrim nožem i mi uspemo da mu otmemo oružje iz ruke, da li bi trebalo da mu vratimo nož jer je činjenica da nož pripada njemu?! Naravno da ne, zato i odbacujemo prvu definiciju.

Sledeća Trasimahova definicija- **pravednost je korist jačeg, korist vladara**. Zakoni se od države do države razlikuju, a to je zato da bi koristili vladaru a ne narodu. **Pravednost je dakle poštovati zakone koji su uvek na korist vladara**.

Međutim, ponovo imamo kontra primer. Dešava se da vladar donese zakon koji mu šteti. Savremeni primer bi bio kada neki apsolutista dozvoli slobodu govora u medijima i to se manifestuje time što svi počnu da pišu protiv njega i zbače ga sa vlasti.

Trasimah zatim ovu definiciju preformuliše da bude održivija i kaže kako je pravednost uvek korist drugoga!

Šta to znači? U bilo kakvoj interakciji dva čoveka, uvek će lošije proći onaj koji je pravedan.

Nepravičnost je korisnija!

Dva čoveka postaju partneri, onaj koji bude nepravičan, zaradiće više novca ili će imati bolji položaj...

Trasimah je imoralista! Smatra da su ljudi po svojoj prirodi loši. On vrednuje samo posledice dok Sokrat vrednuje ljudske osobine. Sokrat veruje u unutrašnju urođenu ljudsku dobrotu.

Ideal čoveka za Trasimaha je promišljen i bezobziran čovek, a za Sokrata je mudar i pravičan!

Drugi Sokratov sagovornik, Glaukon, izlaže još jače ovu ideju imoralizma. On kaže kako su **ljudi pravedni samo zato što se plaše da ne budu kažnjeni za svoju nepravičnost ili se plaše Božije osude ili bilo kakve druge kosmičke karme koja bi im nanela zlo**.

Glaukon pravi jedan misaoni eksperiment i pominje neki u Antičko doba, poznati mit o Gigu i njegovom prstenu. **Pastir Gig koji je bio dobar sluga svome kralju je uspeo da nađe prsten koji ga čini nevidljivim**. Kad je Gig shvatio da može da radi šta god poželi i da prođe bez kazne, postao je nemoralan, zbacio svog kralja, izdao prijatelje itd.

Poenta je da kad bi ljudi 100% znali u nekoj situaciji da će proći nekažnjeno, oni bi bili nepravični. **Što nas dovodi do pitanja zašto treba da budemo pravični?** Platon nam kaže kako da bismo bili srećni prvo moramo da budemo zdravi. Da bi bili zdravi potrebno je da nam svi organi harmonično rade. Međutim, za sreću nam je pored fizičkog zdravlja potrebno i **da nam duša bude harmonična!**

A to ćemo postići jedino ako budemo bili mudri i ne budemo činili loša dela, jer će nas u suprotnom stići griža savesti i duša nam neće biti harmonična, smirena...

Aristotel:

Aristotel kaže kako je sreća ono čemu svi težimo i što svi priželjkujemo. Iako bismo svi na prvi pogled rekli da znamo šta je sreća, kad krenemo da razmišljamo o njenom određenju, shvatamo da stvari nisu baš toliko jednostavne.

Aristotel je postavio pitanje šta je to sreća?

Postoje 2 vrste dobra kojima težimo:

Dobra kojima težimo da bi preko njih došli do nečeg drugog (instrumentalna dobra) i dobra kojima težimo zbog njih samih.

Novac je primer instrumentalnog dobra, a zdravlje je dobro kome težimo zbog njega samog.

Ipak, čini se da **jedino sreći težimo striktno zbog nje same**, jer i kod onih stvari kojima težimo zbog njih samih, uvek im težimo i zbog sreće! Zdravlje želimo zbog njega samog i zbog sreće a sreći samo zbog sreće. **Sreća je autarkična (samodovoljna-potpuna).**

Sreća za Aristotela nije nešto prolazno ili neko subjektivno stanje već trajno stanje nečijeg života. Neko može reći da je srećan u određenom trenutku ali ako znamo da je on zavisnik od droge koji se u datom trenutku nalazi pod dejstvom supstance, sasvim sigurno nećemo reći da je srećan. **Samo ako neko zadovoljava svojim sredstvima i mogućnostima osnovne norme normalnog života, on može da bude srećan.**

Tu vidimo razliku između Sokrata i Platona sa jedne strane i Aristotela sa druge. Dok kod Sokrata sreću može da dostigne i prosjak koji nema šta da jede, kod Aristotela to nije slučaj. **On kaže da ne možemo posedovati karakterne vrline jer kako je moguće da budemo darežljivi i dajemo sirotinji ako nemamo ni jedan novčić u džepu?**

Kako je moguće da pomognemo gladnima ako smo i sami gladni? Ili da budemo hrabri na bojnopolju ako nemamo oružje dok protivnici imaju? **Ideja je da nam trebaju ipak neki minimalni uslovi da bi posedovali karakternu vrlinu.**

Sreća za Aristotela je posedovanje vrline i život u skladu sa njom!

Aristotel se pita šta je to vrлина? Vrlina je zlatna sredina između dve krajnosti.

Umerenost je sredina između rasipništva i škrtarenja, hrabrost je sredina između lude smelosti i kukavičluka itd. Međutim, nije uvek lako naći sredinu pomoću koje ćemo videti šta je sredina.

Ne postoje neka ustaljena pravila za svaku moguću situaciju u kojoj treba da postupimo moralno. U svakoj situaciji moramo da sagledamo sve faktore i na osnovu toga dođemo do zaključka šta bi bio moralno ispravan postupak u trenutku.

Aristotel kaže ' **vrlina je sklonost da se bira sredina i to sredina u odnosu na nas, određene onako kako bi je odredio praktično mudar čovek tj. određene u skladu sa razlogom** '.

Zašto uvodi ideju praktično mudrog čoveka i šta ona znači?

Praktično mudar čovek je onaj koji u svakoj situaciji uspeva da sagleda šta je sredina i zna da objasni zašto je najispravnije postupiti na neki način u datoj situaciji.

Aristotel daje analogiju (poređenje) sa sportskim trenerom. Kao što trener zna da kaže koji je kom sportisti bolji program za vežbanje jer se razume u anatomiju i generalno u ljudsko telo, tako će praktično mudar čovek u svakoj situaciji znati da kaže šta je sredina između rasipništva i škrtarenja. **Ideja je da sredinu procenjujemo od slučaja do slučaja.**

HIPOKRAT

Hipokrat se smatra utemeljivačem kliničke medicine tj. medicine kao nauke.

Bio je najčuveniji grčki lekar. Rođen je na ostrvu Kos oko 460. g. p.n.e. a umro oko 370. g. p.n.e.

Napisao je preko 100 dela, mada se za polovinu smatra da su to zapravo zapisi njegovih učenika koji su prenosili znanje.

Najčuveniji spis je **Corpus Hippocraticum** koji je dao osnovu za medicinsku terminologiju koja važi i dan danas.

Hipokratovi spisi sadrže izveštaje o bolestima, dijagnoze, opise, uputstva za ishranu, jačanje imuniteta...

Hipokrat je medicinu uzeo iz ruku sveštenika i vracjeva i oštro osuđivao lečenje magijom. Svi njegovi spisi su strogo naučni i oslanjaju se isključivo na physis (prirodu).

Kao najbolji lek preporučivao je odmor, dijetu i vežbe. Prvi je lekar koji je rekao da bolest koju mi danas zovemo šizofrenija nije opsednutost demonom već je bolest mozga (dakle na neki način je znao funkciju mozga, dok je recimo Aristotel verovao da je mozak samo organ zadužen za hlađenje krvi).

Verovao je da čovekov organizam sadrži 4 tečnosti (sluz, krv, crnu i žutu žuč) i da do bolesti dolazi kada dođe do mešanja tih tečnosti. Ovu ideju je dobio iz Empedoklove filozofije o 4 osnovna elementa.

Hipokrat nam je pored svega ovoga jako bitan zbog svoje čuvene zakletve!

HIPOKRATOVA ZAKLETVA I NJENA MODERNA VARIJANTA:

"Kunem se Apolonom liječnikom, Asklepijem; Higijejom i Panakejom, svim bogovima i božicama, zovući ih za svjedoke, da ću po svojim silama i savjesti držati ovu zakletvu i ove obveze. Stoga ću učitelja ovoga umijeća štovati kao svoje roditelje, njegovu ću djecu držati svojom braćom, a budu li htjeli učiti ovu umjetnost, puočavat ću ih bez ugovora i bez plaće. Puštat ću da sudjeluju kod predavanja i obuke i u svem ostalom znanju moja djeca i djeca moga učitelja. Učit ću i đake koji se budu ugovorom obvezali i ovom zakletvom zakleli, ali nikoga drugoga. Svoje propise odredit ću po svojim silama i znanju na korist bolesnika i štitiću ga od svega što bi mu moglo škoditi ili nanijeti nepravdu. Nikome neću, makar me za to i molio, dati smrtonosni otrov, niti ću mu za nj dati savjet. Isto tako neću dati ženi sredstvo za pometnuće ploda. Isto ću i pobožno živjeti i izvršavati svoju umjetnost. Neću operirati mokraćne kamence, nego ću to prepustiti onima koji se time bave. U koju god kuću stupim, radit ću na korist bolesnika, kloneći se hotimičnog oštećivanja, a osobito zavođenja žena i muškaraca, robova i slobodnih. Što po svojem poslu budem saznao ili vidio, pa i inače, u saobraćaju s ljudima, koliko se ne bude javno smjelo znati, prešutjet ću i zadržati tajnu. Budem li održao ovu zakletvu i ne budem li je prekršio, neka mi bude sretan život i ugled ljudi do u daleka vremena; prekršim li ovu zakletvu i zakunem li se krivo, neka me zadesi protivno."

Moderna varijanta je nastala 1948. god. u Ženevi i glasi:

"U času kada stupam među članove liječničke profesije, svečano obećajem da ću svoj život staviti u službu humanosti. Prema svojim učiteljima sačuvat ću dužnu zahvalnost i poštovanje. Svoje ću zvanje obavljati savjesno i dostojanstveno. Najvažnija će mi briga biti zdravlje mog pacijenta. Poštovat ću tajne onog tko mi se povjeri. Održavat ću svim svojim silama čast i plemenite tradicije liječničkog zvanja. Moje kolege bit će mi braća. U vršenju dužnosti prema bolesniku neće na mene utjecati nikakvi obziri vjere, nacionalnosti, rase, političke ili klasne pripadnosti. Apsolutno ću poštovati ljudski život od samog začetka. Niti pod prijetnjom neću dopustiti da se iskoriste moja medicinska znanja suprotno zakonima humanosti. Ovo obećajem svečano, slobodno, pozivajući se na svoju čast."

Hipokratova zakletva sadrži sledeće najvažnije principe :

- Poštovanje i zahvalnost svojim učiteljima.
- Obaveza da svoj život podredi bolesniku..
- Obaveza na čist i pobožan život.
- Ravnopravnost bolesnika bez obzira na pol, veru, nacionalnu pripadnost i klasu.
- Čuvanje kao tajne sve što vidi i sazna pri lečenju bolesnika.
- Odbijanje davanja sredstava za abortus ili eutanaziju.
- Prihvata nagradu za uspješno ispunjenje ove zakletve i kazne ako uradi suprotno.

U skladu s Hipokratovom zakletvom razvila su se dva trajno važeća načela:

Prvo je poznato kao ***Nil nocere*** – najvažnije je ne škoditi pacijentu.

Drugo načelo glasi: ***Voluntas aegroti suprema lex*** - Volja bolesnikova vrhovni je zakon. Bolesnik ima pravo da traži, prihvati ili odbije lečenje.